

КОНФЛІКТИ В ДИПЛОМАТИЧНИХ МІСІЯХ ПЕРІОДІВ ГЕТЬМАНАТУ ТА ДИРЕКТОРІЇ УНР

Ластовець Н. О.

старший викладач кафедри українознавства ХНУРЕ

Харків, Україна

e-mail: nataliia.lastovets@nure.ua

Summary: The article examines the conflicts in the environment of Ukrainian diplomatic missions during the periods of the Hetmanate and the UNR Directorate. Particular attention is paid to the nature of conflicts, among which it is worth highlighting political and economic ones. In general, conflicts in diplomatic missions were a typical phenomenon that affected the effectiveness of the work of diplomatic missions in defending the interests of Ukrainians abroad.

Key words: UNR Directory, Hetmanate, diplomatic mission, conflicts

Ефективна робота у будь якій галузі містить декілька важливих складових і однією з них є конфлікти. Не виключенням був штат дипломатичних місій початку Української революції, втім вплив таких протиріч дуже часто був настільки важливим і руйнівним (починаючи від проблем з комунікацією з українцями в еміграції до невизнання України іншими країнами), що оминати проблему конфліктів не варто як для кращого розуміння історичного контексту, так і в межах сучасної ситуації.

Конфлікти в середині дипломатичних представництв поділялися на внутрішні та зовнішні та окремо на соціальні, політичні та економічні. У свою чергу внутрішні конфлікти діляться на конфлікти між головою та штатом і всередині штату, а зовнішні конфлікти – на конфлікти між головами різних представництв та уповноваженими уряду і представництвами на місцях. Найбільш значимими були конфлікти на політичному підґрунті, які особливо яскраво проявилися на початку 1919 року після встановлення влади Директорією УНР. С. Рудницький таким чином характеризує українську еліту, яка «була не лише малочисельною, а й належала до різних політичних партій, які не могли дійти згоди в питаннях соціальної та національної політики. З розвитком революції вони подробилися ще на менші міжпартійні групи та групки, що унеможливило справу керівництва революційними масами, посилювало стихійні революційні процеси, зрештою, призвело до того, що політичну ініціативу в Україні перехопили більшовики» [1, с.316]. Така тенденція призводить до розчленування групи за його наслідками:

- перехід до ворожої сторони (як це сталося з більшістю службовців періоду Гетьманату П. Скоропадського та В. Мазуренком, секретарем,

пізніше радником НДМ в Італії у 1919–1921 рр., який 1922 року розпустив представництво і перейшов на службу до Радянської Росії);

- звільнення за власним бажанням через конфліктні ситуації різного характеру (як це сталося з головою НДМ у Австрії В. Липинським у 1919 р. та головою посольства у Німеччині М. Поршем).

Конфлікт між групами в середині політичної еліти характерний для правління П. Скоропадського. Доцільно виділити самостійницьку (проукраїнську) та федералістську (проімперську) групи [4, с. 33–38].

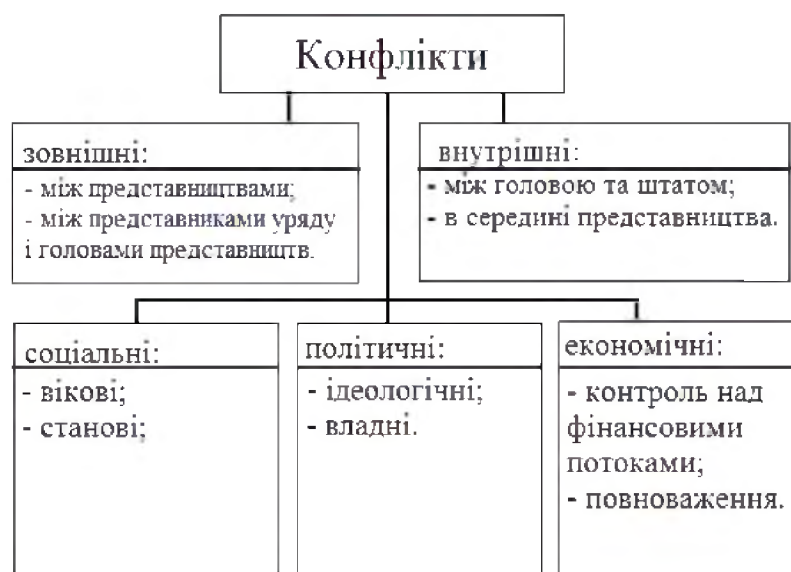
У 1918 р., за підтримки з боку Німеччини, відбулася стабілізація політичної ситуації. Одночасно це призвело до консолідації в середовищі контреліти, оскільки «...загальним законом є те, що групи реагують на зовнішній тиск збільшенням групової консолідації» [3, с. 88]. Прихована конфронтація між урядовцями різних рівнів, у тому числі дипломатичних представників, сприяла нівелюванню результатів діяльності гетьманського уряду.

Окремою проблемою була внутрішня неоднорідність груп, що формувалися переважно за політичними уподобаннями. Це попереджувало їх розширення за рахунок сторонніх нейтрально або негативно налаштованих осіб, які не входили до жодної з них. Цей процес активізувався в період Директорії УНР, коли переважна більшість гетьманських урядовців перейшла на бік білогвардійців або зовсім відсторонилися від політичних процесів, що відбувалися в Україні. Перш за все, ставлення до «прогетьманськи» налаштованих свідомих представників українства було негативним [2, с. 399]. Діячі того періоду неодноразово наголошували, що в уряді залишилися представники лише трьох українських партій, що не могло сприяти ефективній роботі. М. Шаповал, історик, сучасник революційних подій, урядовець української дипломатичної місії у Швейцарії періоду Директорії УНР, наголошував на негативній ролі соціалістів-федералістів у діяльності уряду, зокрема їх впливу на зовнішню політику Директорії УНР: «Між іншим фатальну роль зіграли і соціалісти-федералісти – їх дипломати з-за кордону бомбардували: коли буде проголошено принцип буржуазного парламентаризму, то за два тижні Антанта визнає Україну!» [5, с. 10].

Одночасно спільність ідеології щодо соціальних перетворень виступали факторами, що консолідували цю групу в політичній площині. Тим не менше, відцентрові тенденції починаючи з 1919 року деконсолідували зовні цілісні політичні групи. Подібні закономірності можна застосувати щодо протиріч в середовищі раніше однорідної групи, яка почала розшаровуватися за соціальним, політичним чи економічним принципами. На початку ХХ століття з метою об'єднання спекулювання ідеологічною складовою не було характерною особливістю для української політичної еліти [3, с. 89], але конфлікти на ідеологічному ґрунті призводили

до об'єднання за принципами партійності та походження. Умовно, конфлікти можна класифікувати таким чином, як на малюнку 1 (мал. 1).

Отже, конфлікти в середовищі українських закордонних представництв 1918–1921 рр. були типовим явищем. Причинами напружених ситуацій стали відсутність чітких вказівок з Міністерства закордонних справ, вільна інтерпретація урядових та відомчих наказів, протиріччя внутрішнього і зовнішнього характеру в середині місій та конфлікти між українськими дипломатами на соціальному, політичному чи економічному підґрунті. Вони безпосередньо впливали на ефективність роботи представництва, а часто ставали приводом до своєрідного ставлення закордонних колег до українських місій та їх діяльності.

Мал 1. Класифікація конфліктів в українських дипломатичних місіях у 1919–1920 рр.[6, с. 283]

Список використаної літератури

1. Влада і суспільство в Україні. Історичний контекст / Відп. ред. В. А. Смолій. К.: НАН України, Інститут історії України, 2013. 506 с.
2. Дорошенко Д. Мої спомини про недавнє минуле (1914–1920 роки). К., 2007. 632 с.
3. Кола Д. Политическая социология. М., 2001. 406 с.
4. Машкевич М. Східна політика у ХХ – на початку ХХІ ст.: концепції та інтерпретації / пер. з польск. К.: Ніка-Центр, 2015. 312 с.
5. Шаповал М. Занепад УНР. Прага, «Вільна Прага», 1928. 42 с.
6. Ластовець Н. О. Життя та діяльність представників українських дипломатичних місій (1917—1921 рр): дис. ... канд. іст. наук : 07.00.01. Харків, 2018. 288 с.